

ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЄС ТА УКРАЇНІ)

Валентина Троцька,
*старший науковий співробітник НДІ інтелектуальної
власності НАПрН України*

Стаття присвячена питанням запобігання та виявлення плагіату в роботах студентів на основі аналізу відповідних досліджень, що проводилися в ЄС та Україні. Наведена статистика щодо рівня плагіату у студентських роботах, причин поширення плагіату, вжиття заходів у вищих навчальних закладах та відповідальності за порушення авторського права у вигляді плагіату в країнах ЄС та Україні. На основі досліджень узагальнені та надані висновки щодо запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті України.

Ключові слова: авторське право, твір, порушення авторського права, плагіат, вищі навчальні заклади, викладачі, студенти

Тема плагіату, чи привласнення авторства іншої особи, не менш давня, ніж освітня діяльність. Ставлення людей до цього порушення авторського права абсолютно різне. Для одних плагіат — це крадіжка чужого натхнення і творчої праці, для інших — звичний процес через, оправдовування того, що нічого в цьому світі не має нового, все вже десь, кимось написано, придумано, а тому є надбанням всіх і кожного. Так, на запитання «Чому студенти списують?» І. Примаченко, засновник громадського проекту відкритих онлайн-курсів навчання Prometheus, зазначає: «Тому що можуть. Люди, в цілому, завжди прагнуть уникати зайвих зусиль, що закладено в нас з самого початку. Засуджувати це абсолютно безглуздо» [1]. Варто погодитися з автором, адже спокуса переписати, переробити чужі твори та видати їх за власні сильна і в сучасних реаліях освітнього процесу. Тим паче, що постійний розвиток цифрових технологій сприяє доступу до результатів творчої діяльності, значно спрощуючи систему отримання освіти у вищих навчальних закладах (далі — ВНЗ).

Водночас, неможливо погодитися з автором, що засуджувати списування безглуздо. Такий підхід на практиці призводить до того, що запозичення чужих робіт шляхом привласнення авторства, тобто плагіат, стає звичним явищем. Мова йде про загрози, що котрі становить плагіат не лише з огляду на порушення авторського права, а й науковому потенціалу будь-якої країни, зменшення рівня її конкурентоздатності та інвестиційної привабливості. Ці питання є актуальними не лише в нашій державі. Так, як повідомляє А. Берлач за результатами соціологічного дослідження в Німеччині, 50 % наукових робіт містять плагіат, у Великобританії з плагіатом стикаються 58 % університетських викладачів [2]. Однак ця статистика непорівнювана з даними дослідження, проведеного в Україні, згідно з яким рівень плагіату серед студентів сягає 90 % [3]. Звісно, виникає питання, яким чином, використовуючи європейський досвід, якщо не побороти, то хоча б досягти меншого рівня плагіату у вищій освіті України.

Питанням охорони авторського права та захисту прав від плагіату присвячено чимало досліджень. Так відомі наукові праці таких учених, як: К. Афанасьєва, І. Брус, Т. Вахонева, Г. Грабовська, О. Жилінкова, В. Зеленецький, Ю. Калиновський, О. Кохановська, О. Мельник, М. Мінц, О. О. Підпригора, І. Петренко, О. Піхурець, І. Порало, А. Сингаївська, О. Харитонова, Р. Шишка, О. Штефан, Д. Шевчук, Г. Ульянова та ін. Серед зарубіжних дослідників варто назвати таких авторів, як Н. Толочкова, Т. Якушева, І. Глендіннінг, І. Хекхем, К. Янссенс, Х. Тюммерс, Т. Бретаг, Е. Хенеган, Р. Д. Моудслі, Т. Фішман та ін. У дослідженнях названих учених розкриваються різні аспекти плагіату в контексті визначення поняття, видів плагіату, захисту порушених прав авторів та, водночас не міститься аналізу досліджень, проведених останніми роками у країнах ЄС та Україні.

Метою цієї роботи є висвітлення питань, пов'язаних із запобіганням та виявленням плагіату у вищій освіті відповідно до європейської та національної практики на основі проведених досліджень.

У законодавстві та науковій літературі термін «плагіат» є широко вживаним. Законом України «Про авторське право і суміжні права» плагіат визначено як оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, що не є автором цього твору [4]. У Глосарії термін «плагіат» визначається як «відтворення або привласнення чужого твору без зазначення автора, як власної роботи» [5]. Згідно з іншим визначенням терміна «плагіат — це порушення, що складається з копіювання (повністю або частково) робіт інших осіб (ідей, текстів, структур, зображення, планів...) буквально або з незначними змінами без відповідного посилання на джерело запозичення. Це положення також стосується копіювання власної роботи без зазначення джерела» [6, 128]. Одним з

видів академічної нечесності, неправомірних дій, шахрайства, академічної цілісності (*academic dishonesty, academic misconduct, academic fraud, academic integrity*) вважається плагіат, який називають академічним. За приписами ч. 6 ст. 69 Закону України «Про вищу освіту» академічний плагіат — це оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання [7]. Як наведено в словнику *Urbandictionary*, академічним вважається плагіат, коли «студенти здійснюють копіювання у власній роботі чужої роботи з мережі Інтернет, книги, роману, есе, дослідження тощо, з видаванням її за власну роботу» [8]. Отже, не залежно від сфери застосування, термін «плагіат» розглядається в законодавстві та літературі як привласнення шляхом опублікування чужого твору (чи його частин) під іменем особи, що не є автором цього твору.

Про актуальність питань запобігання та виявлення плагіату свідчить те, що в 2013 р. у країнах ЄС проведено дослідження щодо впливу плагіату у вищій освіті (*Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe*) [9]. В опитуванні, проведеному у 27 країнах ЄС, взяла участь майже 5000 студентів і викладачів ВНЗ. Кожна країна надала відповідні звіти, котрі були узагальнені.

Згідно з результатами цього дослідження більшість студентів у країнах ЄС, починаючи навчання у ВНЗ обізнані з питаннями плагіату. Так, у Франції на запитання, коли студентам стало відомо про плагіат та його негативні наслідки: близько 52 % опитуваних зазначили, що вони були поінформовані ще до того, як почали навчатися в університеті, близько 39 % — стало відомо під час навчання (бакалаврату) та близько 1 % — під час навчання в аспірантурі (докторантурі). Водночас, 9 %

опитаних відверто зізналися, що досі не знають про плагіат [10]. Тобто майже половина студентів підтвердили обізнаність щодо питань плагіату ще до навчання у ВНЗ. Імовірно, що ознайомлення здійснено ще в середній школі. 65 % студентів, 38 % викладачів погодилися з тим, що вони хотіли б мати більш широку підготовку, тоді як 15 % студентів і 50 % викладачів, не вважають, що потребують спеціальних знань про плагіат. Як бачимо, зацікавленість у пізнанні вища в студентів, аніж у ви-

кладачів, що може свідчити або про достатню обізнаність останніх, або небажання розбиратися в тонкощах питань, пов'язаних з виявленням і недопущенням плагіату в роботах студентів, а також у власних наукових працях.

Окрім цього, викладачі та студенти в Франції відповіли на запитання «Чим керувалися студенти вдаючись до зловживань у вигляді плагіату»? На основі відповідей можливо визначити причини (чинники), що призводять до виникнення плагіату (див. Табл. 1).

Таблиця 1. Можливі причини (чинники) поширення плагіату в студентському середовищі в Франції, у %

Причини (чинники) поширення плагіату	Студенти	Викладачі
Думають, що викладач не побачить у роботі прояви плагіату	19	50
Думають, що їх не «зловлять»	53	25
Не вистачає часу на самостійну творчу підготовку завдання	56	25
Не хочуть вчитися, а хочуть просто пройти курс навчання	49	63
Не бачать різниці між колективною роботою та змовою	8	38
Не можуть висловити іншій особі думки власними словами	55	38
Не розуміють, як правильно навести цитату та посилання на джерело запозичення твору, його автора	26	25
Не знають про відповідальність за плагіат	31	88
Не в змозі самостійно впоратися з великим обсягом навчальної роботи	37	38
Думають, що їхні письмові роботи недостатньо вдалі без використання творів інших авторів	39	25
Вважають, що поставлені завдання виходять за межі їхніх здібностей вирішити завдання самостійно	30	25
Тому що легко скопіювати чужий твір з мережі Інтернет і використати в своїй роботі	49	50
Розуміють зовнішній тиск на успіх	26	25
Не вважають, що плагіат — це не правильно	39	25
Вважають, що написали твір самостійно, подібний до того, права на який насправді належать іншому автору	34	38
Не розуміють критеріїв визначення навчальної роботи плагіатом	22	63
Вважають, що мають недостатні навички із самостійного написання роботи	15	25
Поставлені завдання є надто важкими або неприйнятними для самостійного вирішення	30	25
Відсутність будь-якого контролю викладачів щодо перевірки на плагіат	36	63

З наведених даних опитування випливає, що найбільш поширеними ймовірними причинами плагіату, на думку студентів, вважається брак часу для самостійного виконання завдання, а також сподівання на те, що викладачі не помітять плагіату в роботі. Крім суб'єктивних чинників, таких як невміння студентів висловити іншій особі думки власними словами, існують і зовнішні, об'єктивні, зокрема, легкість відтворення твору з мережі Інтернет, відсутність контролю викладачів за пере-віркою студентських робіт на плагіат. Водночас, на переконання останніх, — студенти часто не знають про відповідальність (покарання) за плагіат або вважають, що студенти не бажають вчитися, а також не розуміють критеріїв визначення навчальної роботи плагіатом. Самі ж викладачі вважають, що відсутній контроль щодо перевірки роботи на плагіат. Отож, важливим є не лише виявлення плагіату, а також запобігання йому. На відповідне запитання «Яких заходів вживають у виші для того, щоб запобігти плагіату?» студенти та викладачі у Франції відповіли таке — див. Табл. 2.

Як бачимо, найбільш поширеними заходами вважається отримання кон-

сультацій (порад) під час проходження курсу/модулю безпосередньо від викладачів, додаткові заняття, на яких висвітлюються питання недопущення порушення авторського права при використанні творів інших авторів, зокрема, розгляд питань випадків вільного використання творів шляхом цитування. Саме такі випадки передбачені згідно з законодавством у сфері авторського права і суміжних прав, а саме: допускається без згоди автора та без виплати йому винагороди використовувати твори (або їх частини) за умови зазначення імені автора та джерела запозичення твору. Дослідження, проведене в країнах ЄС, засвідчило, що більшість студентів розуміють про необхідність вказування автора та джерела запозичення при цитуванні твору. Зокрема, студенти з Естонії на запитання «Які причини використання правильного посилання на цитати в академічній науковій літературі?» відповіли, що таке посилання необхідне «щоб уникнути звинувачення в плагіаті» — 77 %, «щоб згадати автора» — 67% [11]. Однак, згідно з дослідженням, переважно студенти не мають достатніх знань «як правильно здійснювати цитування».

Таблиця 2. Вжиття заходів (надання послуг) студентам у вишах Франції з метою запобігання плагіату, у %

Заходи (послуги)	Студенти	Викладачі
Проведення допоміжного академічного блоку з питань запобігання плагіату	4	13
Отримання консультацій у навчальній групі під час проходження курсу/модулю	53	25
Проведення додаткових лекцій, семінарів з висвітлення питань запобігання плагіату	13	13
Отримання консультацій (порад) від репетиторів і викладачів	59	38
Отримання інформації при отриманні літератури з бібліотеки	18	13
Видання відповідних університетських публікацій	12	13
Проведення академічної роботи з навичок написання роботи/дисертаційного дослідження без порушення авторського права (щодо запобігання плагіату)	9	0

Так, при опитуванні лише 25 % студентів правильно відповіли, 40 % опитаних відповіли неправильно і 27 % заявили, що вони не були впевнені, чи правильно зазначають джерело запозичення й автора при цитуванні твору (чи його частини). Наведені дані засвідчили необхідність проведення додаткової роботи у вишах задля роз'яснення положень законодавства в сфері авторського права та суміжних прав.

Студенти та викладачі країн ЄС відповіли ще на одне запитання «Що могло б трапитися коли в їхньому закладі в роботі виявили плагіат?» (див. Табл. 3) [12].

З наведених даних випливає, що серед найбільш поширеними видами покарання за плагіат у навчальні роботи — нульова оцінка, вимога переписати роботу, усне попередження. Неподінокі випадки, коли модуль, тема, програма не зараховуються (ступінь не присвоюється), що вимагає відповідної перездачі, повторного проходження модуля, вивчення теми, а отже, витрат часу та відповідно коштів за платне навчання. Тимчасове припинення навчання, відрахування з навчального закладу теж трапляється, але значно рідше. Викладачі переважно вдаються

Таблиця 3. Можлива відповідальність за плагіат у вишах країн ЄС, у %

Покарання	Навчальне завдання		Випускний проект/ дисертаційна робота	
	студенти	викладачі	студенти	викладачі
Жодних заходів не могло бути вжито	21	16	5	5
Усне попередження	50	48	15	20
Формальне попередження листом	27	17	27	20
Вимога переписати роботу належним чином	52	54	35	49
Нульова оцінка за роботу	54	52	42	42
Вимога повторного проходження модуля чи вивчення теми	38	33	26	25
Модуль або тема не зараховуються («провал»)	38	30	28	24
Вимога повторити весь рік навчання	11	6	19	10
Програма вважається не пройденою, ступінь неприсвоєним («провал»)	13	9	33	21
Сповіднення громадськості навчального закладу про плагіат у роботі студента	14	5	19	9
Тимчасове припинення навчання в закладі	14	8	29	18
Відрахування з навчального закладу	12	2	30	4
Призупинення виплати студентських грантів	13	1	20	2
Інші покарання	11	8	10	8

до попереджень, у крайніх випадках — до радикальних заходів стосовно плагіаторів. При цьому більш суворі покарання застосовуються до студентів-випускників і аспірантів. Зокрема, в Німеччині студентів, які спіймані на списуванні під час перших семестрів навчання, попереджають або ставлять оцінку «незадовільно». Водночас у разі виявлення плагіату в дипломній роботі можливе відрахування. Наприклад, студента Юргена К., упійманого на плагіаті в дипломній роботі, після 5 років навчання в університеті було відраховано. Його намагання поновитися через суд виявилися марними [13].

При проведенні дослідження у країнах ЄС порушувалося питання, хто ж має на практиці виявляти та притягувати до відповідальності за плагіат. 38 % студентів в країнах ЄС вважають, що основна роль належить викладачам, 13 % — керівництву ВНЗ, 7 % — відомчим державним агентствам. Водночас, позиція викладачів не збігається з поглядами студентів. На їхню думку, рішення про санкції мають приймати комісії ВНЗ (26 %), факультету (20 %) і лише 17 % опитаних погодилися, що таке рішення можуть застосовувати безпосередньо викладачі [12]. Отже, більшість респондентів вважають, що ефективною може бути робота на місцях з виявлення (моніторингу) плагіату, а саме: організаціями вишу, факультету, викладачами. Та, аналіз відповідей дає можливість припустити, що будь-яка національна політика виявлення плагіату може вважатися дієвою за умови комплексного вирішення проблеми не лише шляхом контролю та покарання, а й здійснення заходів з метою роз'яснення негативних наслідків плагіату, необхідності дотримання академічної культури та чесності. Наведене стосується не лише окремої країни, що брала участь у дослідженні, а й інших, і України також.

Отож доречно зупинитися на результатах Всеукраїнського соціологічного дослідження «Академічна культу-

ра українського студентства: основні чинники формування та розвитку», проведеного в Україні Східноукраїнським фондом соціальних досліджень (грудень 2014–липень 2015 р.), в рамках якого опитано 1928 студентів та 374 викладача у 25 ВНЗ України [3].

На запитання «Чи інформують у вашому виші про основні критерії виявлення плагіату?» «так» відповіли 53 % студентів і 76 % викладачів. Наведені дані свідчать, що майже половина українських студентів поінформовані з питань порушення авторського права. Водночас, повертаючись до дослідження, проведеного у Франції, майже половина студентів мали відповідні знання ще до того як вони почали навчатись у виші. Зважаючи на європейський досвід, ознайомлення з таким явищем, як плагіат, доцільно здійснювати на більш ранніх стадіях навчання, зокрема в середній школі.

Цікаво, що українські викладачі та студенти згідно з опитуванням непогано розуміються на питаннях крадіжки чужих творів. Більшість респондентів правильно відповіли на запитання «Що з перерахованого, на ваш погляд, можна назвати плагіатом?» (див. Табл. 4)

На практиці викладачам часто доводиться перечитувати однотипні студентські роботи, нашвидкуруч скопійовані, наприклад, з мережі Інтернет. Отож цілком зрозуміле негативне ставлення викладачів до плагіату: 68 % вважають, що нечесно займатися плагіатом щодо колег, академічної спільноти; 60 % — зазначають, що плагіат — «це крадіжка, а красти погано». На відміну від викладачів ставлення до плагіату серед студентів — позитивне чи байдуже. На думку 39 % студентів плагіат у роботі — це звичайна практика, 40 % — взагалі не вважають плагіатом те, що насправді є таким. Отже, багаторічна неналежна увага до висвітлення порушених питань призвела до того, що на практиці студенти усвідомлюють неправомірність своїх дій, однак не

Таблиця 4. Що на думку українських студентів і викладачів є плагіатом?, у %

Дії, що вважаються плагіатом	Студенти	Викладачі
Використання чужих текстів (повне або часткове) без вказівки на авторство	77	94
Завантаження есе й інших видів робіт з безкоштовних сайтів рефератів і використання їх як власних	65	57
Використання чужих текстів дослівно з посиланням на інше джерело	41	36
Копіювання чужих текстів зі зміною порядку слів у реченні без посилання на джерело	39	52
Переклад чужих текстів з однієї мови на іншу та використання їх у власних роботах без вказівки на джерело	26	50
Переписування тексту з джерела власними словами без посилань на джерело	17	32
Приєднання до групової роботи без авторської участі в написанні тексту	14	18

вважають їх ганебним явищем. У кращому випадку кмітливіші з них приходять до висновку, що копіювання перефразуванням тексту. Так, на запитання «Що з перерахованого ви використовуєте у своєму навчанні?» студенти відповіли, зокрема: переписування тексту з джерела власними словами без посилань на таке джерело (49 %); завантаження есе й інших видів робіт з безкоштовних сайтів рефератів і використання їх як власних (37 %); використання чужих текстів (повне або часткове) без вказівки на авторство (31 %). Як бачимо, «знання про те, що їхні дії є плагіатом, майже не спиняє студентів від використання плагіату в своєму навчанні» [14].

Виникає запитання, які причини (чинники) того, що українські студенти вдаються до порушень авторського права? Можливими причинами (чинниками) поширення плагіату в студентському середовищі в Україні є:

1. Необхідність виконання великого обсягу письмових робіт протягом навчального семестру/року.
2. Повторюваність/неактуальність тем письмових робіт/розрив між темами та сучасними/актуальними/цікавими потребами.
3. Відсутність практичного застосування (перспективи застосування) результатів робіт.

4. Відсутність розуміння необхідності та мети написання письмових робіт (непрофільні, нецікаві, застарілі предмети).
5. Узвичайнені дії, що пов'язані з умовами підготовки письмових робіт у середній школі.
6. Ставлення викладачів до плагіату (нейтральне чи відверте потурання).
7. Низький рівень професіоналізму, мотивації та зацікавленості викладачів.
8. Відсутність чітких і універсальних норм, щодо оцінки оригінальності текстів, а також її зв'язку з оцінкою письмової роботи.

З огляду на наведені дані, можливо дійти висновку, що як європейські, так й українські студенти серед причин допускання плагіату в навчальних роботах перше місце відводять браку часу, необхідності виконання великого обсягу робіт протягом навчального семестру/року. Друге місце українські студенти відводять повторюваності/неактуальності тем письмових робіт/розриву між темами та сучасними/актуальними/цікавими потребами, третє місце — відсутності практичного застосування результатів робіт. Тобто студенти вищів України більш прагматично ставляться до навчання: не вистачає часу для вивчення тем, які на їхню думку є неакту-

альними, повторюваними та не мають практичного значення. Водночас європейські студенти (на прикладі ВНЗ Франції) на другому місці зазначають, що вони не можуть висловити іншій особі думки власними словами, тому змушені використовувати результати чужих творчих здібностей. Як впливає з результатів дослідження, таких умінь українським студентам не бракує. Однією з причин вважається нейтральне ставлення чи відверте потурання плагіату, притягнення до відповідальності порушників переважно вважається морально-етичним заходом.

Варто зазначити, що згідно із законодавством України передбачена дисциплінарна, адміністративна та цивільна відповідальність за таке порушення у вигляді плагіату. За приписами ч. 3 ст. 32 Закону України «Про вищу освіту» вищі навчальні заклади зобов'язані вживати заходів, зокрема й запровадувати відповідні новітні технології задля запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Отже, встановлена відповідальність за плагіат у наукових роботах викладачів і здобувачів, щодо студентів — відповідальності не передбачено, хіба що відповідно до ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, ст. 50–52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», згідно з якими передбачена адміністративна, цивільна відповідальність за порушення авторського права (плагіат). На рівні локальних документів у багатьох ВНЗ України затверджені положення про запобігання академічного плагіату, Кодекси честі, в яких передбачена процедура перевірки наукових робіт на наявність у роботі плагіату та притягнення винних до відповідальності. Наразі в Комітеті з питань науки і освіти Верховної Ради України на розгляді перебуває проект Закону України «Про

освіту», в якому окрема стаття присвячена питанням академічної доброчесності, до порушень якої належить і плагіат.

Висновки:

1. Таке порушення авторського права, як плагіат у вищих країнах ЄС і України є поширеним явищем. Однак у країнах ЄС рівень плагіату менший за масштабами. Студенти та викладачі більш обізнані щодо морально-етичних питань непорядності крадіжки чужих результатів творчої діяльності. В основу навчання покладено процес морального вибору норм, правил і принципів поведінки щодо себе та колег.

2. Як європейські, так й українські студенти серед причин допускання плагіату перше місце віддають браку часу, необхідності виконувати великий обсяг робіт протягом навчального семестру/року.

На другому місці українські студенти називають повторюваність/неактуальність тем письмових робіт/розрив між темами та сучасними/актуальними/цікавими потребами. Тому варто замислитися над питаннями перегляду системи мотивації, а також удосконалення процесу навчання у ВНЗ України.

3. Викладачі та студенти в країнах ЄС та Україні непогано розуміються на тому, що таке плагіат. На відміну від ВНЗ країн ЄС, в Україні спостерігається лояльне ставлення до цього явища. Для багатьох українських респондентів прояви плагіату здаються несуттєвими порушеннями порівняно з іншими злочинами. Тож потрібне більш широке висвітлення порушених аспектів і звісно, час для «переформування» поглядів задля більш поважного ставлення освітньої громади до питань авторського права, академічної культури та доброчесності. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Примаченко І. Чому студенти списують URL: <http://osvita.ua/blogs/49477>.
Prumachenko I. Chomu studenty spysuiut, <http://osvita.ua/blogs/49477/>
2. Берлач А. Плагіат і Феміда URL: <http://gazeta.dt.ua/science/plagiat-i-femida-.html>.
Berlach A. Plahiat i Femida, gazeta.dt.ua/science/plagiat-i-femida-.html
3. Бакіров В. С. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Основні результати дослідження за проектом № 49169. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.
Bakirov V. S. Akademychna kultura ukrainskoho studentstva: osnovni chynnyky formuvannia ta rozvytku. Osnovni rezultaty doslidzhennia za proektom № 49169, <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3793-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994, № 13. С. 64.
Zakon Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» vid 23.12.1993 № 3793-XII [in]: Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1994, № 13, S. 64.
5. Glossary URL: <http://www.plagiarism.org/plagiarism-101/glossary>.
6. Education and Examination Regulations of UC Leuven-Limburg, art. 128 URL: http://plagiarism.pefka.mendelu.cz/files/proceedings_15.pdf.
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1516-VII // Офіційний вісник України. 2014, № 63. С. 7–89.
Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 № 1516-VII [in]: Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, 2014, № 63, S. 7–89.
8. Urbandictionary. URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=plagiarism>
9. Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. URL: <http://plagiarism.cz/ippheae>.
10. Glendinning Irene. Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Plagiarism Policies in France. October 2013. URL: http://content.compilatio.net/documents/publications_web/IPPHEAE_Survey_France_Exec_FullReport2013.pdf.
11. Linas Stabingis. Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Plagiarism Policies in Estonia. Executive Summary. November 2013. URL: <http://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/807/Plagiarism%20Policies%20in%20Estonia-executive%20summary.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.
12. Glendinning Irene. Responses to student plagiarism in higher education across Europe. URL: http://www.abc.net.au/reslib/201504/r1414623_20289959.pdf.
13. Теїзе Є. Списувати буває дуже боляче. URL: <http://www.dw.com/uk/списувати-буває-дуже-боляче/a-4133402>.
Teize Ye. Spysuaty buvaie duzhe boliache, <http://www.dw.com/uk/списувати-буває-дуже-боляче/a-4133402>.
14. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Матеріали для ознайомлення з результатами проекту URL: http://iro.org.ua/uploads/Матеріали_для_ознайомлення_за_результатами_проекту_№491691.pdf.
Akademychna kultura ukrainskoho studentstva: osnovni chynnyky formuvannia ta rozvytku. Materialy dlia oznaiomlennia z rezultatamy proektu, http://iro.org.ua/uploads/Матеріали_для_ознайомлення_за_результатами_проекту_№491691.pdf.

Надійшла до редакції 03.08.2016 р.

Троцька В. Предупреждение и обнаружение плагиата в высшем образовании (по материалам исследований в ЕС и Украине). Статья посвящена вопросам предупреждения и обнаружения плагиата в работах студентов на основе анализа соответствующих исследований, проводившихся в ЕС и Украине. Приведена статистика касательно уровня плагиата в студенческих работах, причин распространения плагиата, принятия мер в высших учебных заведениях и ответственности за нарушение авторского права в виде плагиата в странах ЕС и Украине. На основании исследований обобщены и предоставлены выводы по предупреждению и выявлению плагиата в высшем образовании Украины.

Ключевые слова: авторское право, произведение, нарушение авторского права, плагиат, высшие учебные заведения, преподаватели, студенты

Trotska V. Prevention and detection of plagiarism in higher education (according to research materials in the EU and Ukraine). The article contemplates the issues of plagiarism in higher education in accordance with European and national practices on the basis of the carried out research.

The first research named «The Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe», carried out in 2013 in the EU.

A report was prepared for each of the 27 EU member states surveyed, detailing relevant findings and making recommendations for future developments, institutionally and nationally. Selected participants from each country were involved in reviewing and commenting on the reports prior to their publication. The second research named «All-Ukrainian sociological research «Academic culture of the Ukrainian students: major factors of formation and development», carried out in Ukraine (2014–2015).

According to this research students and teachers in 25 universities in Ukraine were interviewed.

European and Ukrainian researches present a comparison of results, especially looking at the sequence approaches, practices and examples of evidence which should make effective efforts to strengthen the educational policies and practices.

For example, in Germany, 50 % of scientific works contain plagiarism, 58% of university teachers faced plagiarism in the UK. For comparison, according to the research in Ukraine, the level of plagiarism among students is 90 %.

European and Ukrainian students among the reasons of plagiarism on the first place define — lack of time, the need to perform a large amount of work during the academic semester/year.

At the same time, on the second place, as Ukrainian students say, is repeatability/no relevance topics papers/ the gap between themes and modern/relevant/interesting needs.

The author concludes that the infringement of copyright in the form of plagiarism in higher educational institutions both in the EU and Ukraine are common.

However, in the EU countries the level of plagiarism is smaller than in Ukraine. Students and teachers more aware in the moral and ethical issues of dishonesty of stealing other people's results of creative works. The main issue is a moral choice of norms, rules and principles of behavior in relation to themselves and colleagues.

The author contemplates the reasons and provides suggestions of how taking into account the European experience, have a smaller level of plagiarism in higher education of Ukraine.

Key words: copyright, copyright work, copyright infringement, plagiarism, universities, teachers, students